

Куцаров, Иван. *Световните форуми на славянската филология.* Пловдив: УИ „Паисий Хилендарски“, 2015, 320 с.

Наскоро, в края на 2015 г., в списъка на излезлите книги на Университетското издателство „Паисий Хилендарски“ – Пловдив, фигурира най-новата книга на проф. д.ф.н. Иван Куцаров. Като се знаят трайните интереси на учения към славистиката – към нейната история и актуалното ѝ състояние, подготовката на книгата за международните конгреси на славистите не е изненада. В нея той отбелязва не само постиженията на славистиката, представяни на тези важни научни форуми, но отразява и личните си впечатления от многобройните участия през годините в тях, а като титуляр на дисциплината „История на славистиката“ повече от пет десетилетия популяризира тяхната работа.

Редовен участник в славистичните конгреси, Ив. Куцаров познава отлично техните програми, организатори, участници, съответната проблематика и литература и респективно ги представя в книгата си в компактен и обобщен вид. Но книгата далеч надхвърля очакванията да се опишат подробно проведените конгреси, каквато роля имат хрониките, защото освен сухата фактология тя съдържа и авторските наблюдения и анализи.

В предговора на книгата си И. Куцаров се връща към далечната 1963 г., когато София е домакин на Петия международен конгрес на славистите, а заседанията му се провеждат в Алма матер. Именно тогава той и колегите му първокурсници стават свидетели на подготовката и оживлението около този важен научен форум, събрал учени от цял свят. Това събитие поражда и по-задълбочения му интерес към славистиката.

По-късно, през 1973 г., авторът има възможността да участва в VII международен конгрес във Варшава, а оттогава и във всеки пореден конгрес на славистите. Като участник в работата на световните конгреси, той документира най-значимите събития при провеждането им, което му помага по-късно да систематизира материалите и да ги подготви за печат. Така се появяват и първите му две книги по история на славистиката – *Увод в славянската филология*. Ч. 1. (1980); *Славяните и славянската филология* (2002). Отделно публикува и статии, посветени на делото на видни слависти, на състоянието на славистиката в отделни страни – Чехия, Франция, Русия, Полша, Авс-

трия и др. Специално място отделя и на българистиката като част от славистиката в споменатите държави.

Дискусиите в секцията по история на славянската филология на конгреса в Минск (2013 г.), както и натрупаните наблюдения и познания през годините го мотивират да продължи и да разшири темата с нови факти, с разсъждения не само върху историята на славистиката, но и за съдбата и перспективите на развитието ѝ, както и с коментари относно причините за възхода в един значителен период от развитието на славистиката (следвоенния период) и последвалия я упадък през последните две десетилетия в световен план.

В първата част на книгата, озаглавена „Началото“, авторът ни потапя в предисторията на въпроса за световните славянски форуми, период, съпроводен с оживени контакти между изявени слависти, с обмен на идеи и решения, с дискусии и желание за сътрудничество. В този ранен период от развитието на славянската филология не само узрява идеята за общ форум, но се слага и началото на организирането и провеждането на световните славистични конгреси. Авторът подробно описва първите три конгреса: Първия конгрес, състоял се в Карловия университет в Прага, 1929 г.; Втория – във Варшава и Краков през 1934 г., и Третия, предвиден да се проведе през 1939 г. в Белград, но всъщност несъстоял се, обаче с отпечатани материали.

Във втората част – „Новото начало“, в разгърнат вид се разглеждат важни моменти от възстановяването на дейността на славистите преди Втората световна война: стремежът да се възобновят прекъснатите по време на войната контакти между учените чрез организиране на срещи и усилията да се продължи традицията за провеждане на световните славистични конгреси. С тази цел се провеждат специални славистични срещи в Ленинград (през 1946 г.), в Прага (1954), Берлин (1954), Рим (1955), Белград (1955).

В подробен описателен план в тази част са разгледани и конгресите в следвоенния период: IV конгрес се провежда в Москва (1958), V – в София; VI – в Прага; VII – във Варшава; VIII – в Загреб; IX – в Киев; X – в София; XI – в Братислава; XII – в Краков; XIII – в Любляна; XIV – в Охрид; XV – в Минск.

Описанието на конгресите следва един и същи формат: състои се от историческа справка за мястото на провеждане; откриването и представителните лица в президиума, представяне на пленарните доклади и тематичните секции. Съответно посочват се участниците от различните страни, секциите, в които се провеждат заседанията, общата проблематика, авторите и темите на докладите, изнесени в от-

делните секции; закриването и пленарните отчети на всяка секция; утвърждаване на актуалния състав на Международния комитет на славистите и уточняване на следващото домакинство.

При описанието на работната програма на конгресите авторът си запазва правото на коментари, пояснения, акценти. С особен акцент е открито срещата в Белград (1955 г.), която със своите 300 делегати от 18 страни и 120 доклада е особено внушителна: всяка страна се представя с обзорен доклад за състоянието на съответната национална славистика. Избран е Международен комитет на славистите и се взема решение председател да бъде представител на страната домакин на всеки следващ конгрес.

Отразени са и някои промени в структурата на представяните научни направления с оглед на тяхното осъвременяване и разширяването на проблематиката. Така напр. на IV конгрес в Москва отпада педагого-дидактичната секция, а сред традиционно запазените лингвистична и литературоведска секция се формира нова секция – литературно-лингвистична, с подсекции по славянска стилистика, поезика, художествен превод, славянско стихознание. Изнесен е фактът, че в президиума на Московския конгрес представители на българската страна са видните учени Владимир Георгиев и Иван Леков, а също така, че са избрани четирима доктори хонорис кауза: Вл. Георгиев (България), В. Дорошевски (Полша), В. М. Жирмунски (СССР) и Р. О. Якобсон (САЩ).

Авторът отбелязва и други новости в структурата и организацията при провеждането на конгресите. На XIII конгрес в Любляна през 2003 г. вече има обособена секция по история на славистиката, която тогава е с основна тема *Приносът на Йозеф Добровски в славистиката (1753 – 1829)*.

След XII конгрес в Краков се провеждат заседания и по тематични блокове в късните часове на деня и кръгли маси, а също и колквиуми, ръководени от известни слависти.

Авторът съобщава и за някои нови моменти в работната програма на конгресите, която предвижда организирането на презентации на значими с оглед на научния принос и иновативната си същност новоиздадени книги.

В национален план е интересна фактологията за Петия (1963 г.) и за Десетия международен конгрес на славистите (1988 г.), които се провеждат в София и в които участват светилата на тогавашната славистика от цял свят (за участниците, за цялостната проблематика, за

темите на отделните доклади читателят може да се осведоми на страниците 29 – 38, 83 – 100).

Читателят ще забележи, че към заглавието на книгата е добавено и прелюбопитното и шеговито клише „и още нещо“, което „нещо“ се оказва една сериозна студия – „Към въпроса за периодизацията на историята на славянската филология (годините на „желязната завеса“ – златното полустолетие на световната славистика)“ (с. 229 – 253). В нея авторът прави исторически преглед на периодизациите у отделни автори (със съответните коментари), отбелязвайки, че между тях почти няма различия, и се спира по-обстойно на последния период, който назовава „златното полустолетие на световната славистика“. В последвалите редове авторът описва създадената политическа ситуация след Втората световна война – на противостоене между двете системи, създадената „желязна завеса“ – и при тези условия или въпреки тях – ускореното развитие на славистиката през този период. И съответно разсъждава върху причините, довели до този феномен, на който той дава само отчасти отговор, като оставя на историята да се произнесе по този въпрос.

Най-новия период – от последните две десетилетия (на който е отделена само една страница), авторът определя евфемистично като „неблагоприятен за световната славистика“ (с. 252), а реалистично отбелязва тенденцията на упадък.

Книгата е полезна както със съдържателната си страна, така и с богатия си информативен апарат: библиография на по-достъпните източници, в които се коментират въпроси от историята на славистиката, и показалец на имената на участниците и организаторите на славистичните конгреси. Книгата е богата и със снимков материал (с. 213 – 228), спомени от един красив и плодотворен период на творческо сътрудничество, на споделени научни идеи и търсения в непрекъснатия и продължаващия през десетилетията славянски диалог.

Вера Маровска, Диана Иванова